

*Bureau Advies Research Training
voor non-profit en overheid*

Cultuuronderwijs bij de scholen in stadsdeel Laak
*Rapportage in opdracht van Cultuurschakel Den Haag,
over de ontwikkeling van cultuuronderwijs bij de scholen
in stadsdeel Laak, in de periode 2013-2019*

Juni 2019
Bureau ART
Peter van der Zant

COLOFON

Titel: Cultuuronderwijs bij de scholen in stadsdeel Laak

Ondertitel: Rapportage over de ontwikkeling van het cultuuronderwijs in de scholen in stadsdeel Laak in Den Haag in de periode 2013 – 2019

Opdrachtgever: Expertisecentrum CultuurSchakel Den Haag

Datum: Juni 2019

Auteur: drs. Peter van der Zant

Telefoon: 06-12035548

Mailadres: info@bureau-art.nl

Website: www.bureau-art.nl

Adres: Bureau ART, Peperstraat 46, 2801 RE Gouda

Inhoudsopgave

	Blz.
1. Inleiding	4
2. Cultuuronderwijs in de scholen in stadsdeel Laak	5
3. De rol van CultuurSchakel bij de scholen in stadsdeel Laak	15
4. De ambities van de scholen in stadsdeel Laak voor de komende jaren	17
5. De scholen in stadsdeel Laak en Cultuuronderwijs op zijn Haags	18

Bijlage: Cultuurscan 2018/19

1. Inleiding

De medewerkers van het Expertisecentrum van CultuurSchakel, de cultuurcoaches, voerden in het schooljaar 2013/14 en in 2016/17 met de meeste scholen voor primair onderwijs in Den Haag een gesprek over cultuuronderwijs op de school. Ook met de meeste scholen in stadsdeel Laak werd een gesprek gevoerd. Tijdens dit gesprek vulden de scholen (en/ of de cultuurcoach) een Cultuurscan in met vragen over de toenmalige situatie met betrekking tot cultuuronderwijs en de ambities voor de komende jaren. Stadsdeel Laak ontving zowel in 2014 als in 2016 van CultuurSchakel een aparte rapportage over de scholen voor primair onderwijs die vallen onder het bestuur in stadsdeel Laak.

In de eerste helft van 2019 namen de cultuurcoaches wederom een Cultuurscan af bij (bijna) alle scholen voor primair onderwijs in Den Haag (zie bijlage). Zo kon een beeld worden verkregen van de ontwikkeling van het cultuuronderwijs bij de scholen in de afgelopen zes schooljaren, mede door het werk van CultuurSchakel.

Dit is de rapportage over de cultuurscans die in 2019 werden ingevuld door (of in direct contact met) de scholen die vallen onder stadsdeel Laak (in totaal 10 scholen). Hoofdstuk 2 handelt over het cultuuronderwijs in deze scholen. De huidige stand van zaken wordt zoveel mogelijk vergeleken met die in 2013/14 en 2016/17 bij de scholen in stadsdeel Laak en met die bij alle scholen in Den Haag. Hoofdstuk 3 beschrijft de rol die CultuurSchakel volgens de scholen in stadsdeel Laak heeft gespeeld in de ontwikkeling van het cultuuronderwijs de afgelopen jaren. Hoofdstuk 4 gaat in op de ambities van de scholen op het terrein van cultuuronderwijs in de komende jaren, hoofdstuk 5 op de resultaten van Cultuuronderwijs op zijn Haags tot nu toe.

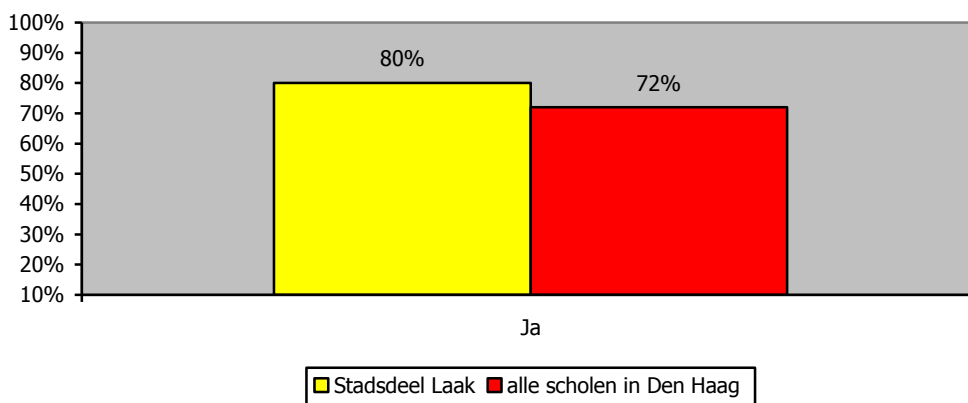
2. De huidige situatie m.b.t. cultuonderwijs

Dit hoofdstuk handelt over de situatie van het cultuonderwijs in de scholen in stadsdeel Laak. De huidige stand van zaken wordt waar mogelijk vergeleken met die in 2013/14 en 2016/17 en met de andere scholen voor primair onderwijs in Den Haag.

Cultuonderwijs in het schoolplan

80% van de scholen in stadsdeel Laak heeft cultuonderwijs vastgelegd in het schoolplan.

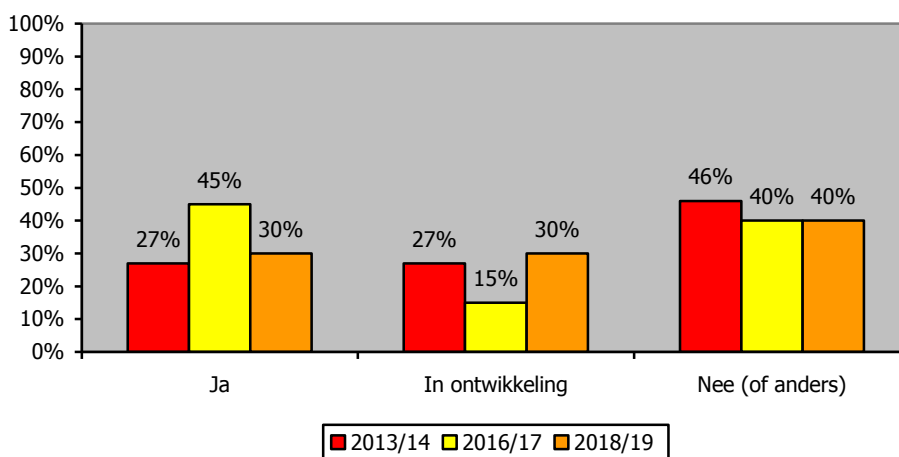
Grafiek 2.1: Is cultuonderwijs vastgelegd in het schoolplan? Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

Het cultuurplan

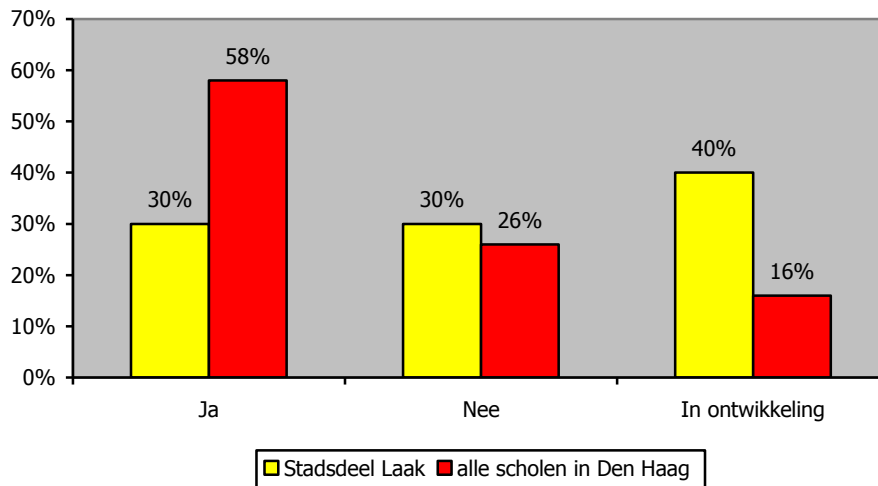
Het percentage scholen in stadsdeel Laak dat over een schriftelijk vastgelegd cultuurplan zegt te beschikken bedraagt thans 30%. Bij nog eens 30% van de scholen is het plan momenteel in ontwikkeling.

Grafiek 2.2: Beschikt uw school over een schriftelijk vastgelegd cultuurplan?, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met 2013/14 en 2016/17

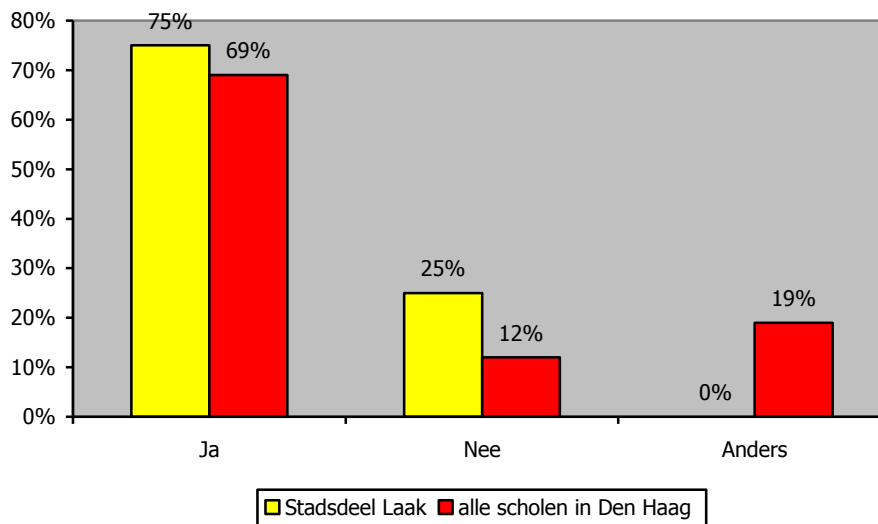
Het percentage scholen dat over een schriftelijk vastgelegd cultuurplan beschikt is bij Stadsdeel Laak lager dan gemiddeld bij alle scholen voor primair onderwijs in Den Haag.

Grafiek 2.3: Beschikt uw school over een schriftelijk vastgelegd cultuurplan?, Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

75% van de scholen in stadsdeel Laak die over een cultuurplan beschikken, voert het plan ook uit.

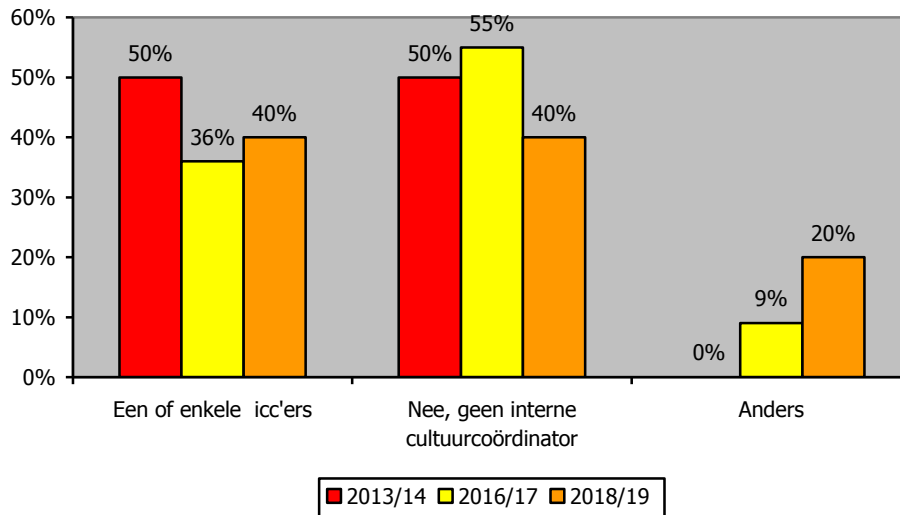
Grafiek 2.4: Wordt het plan ook uitgevoerd? Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

De positie van de icc'er

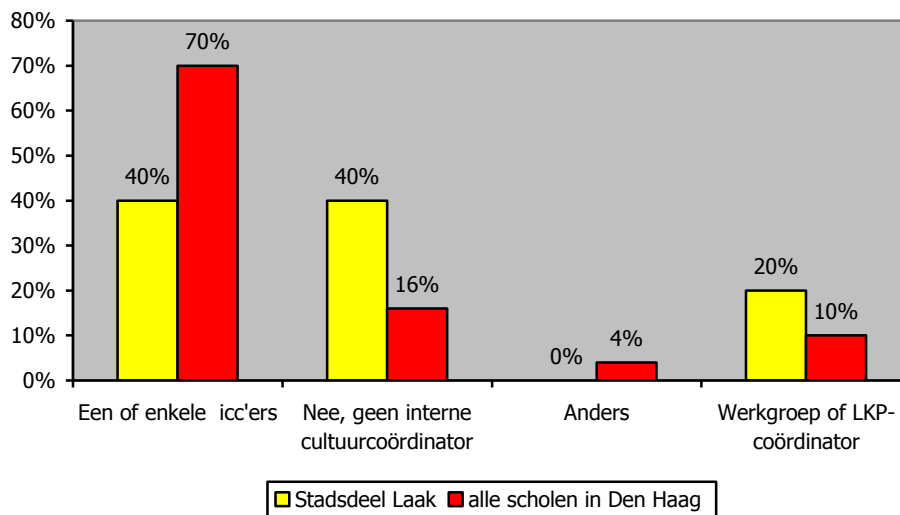
Het percentage scholen dat over een of meer interne cultuurcoördinatoren beschikt is bij Stadsdeel Laak thans 40%.

Grafiek 2.5: Aanwezigheid interne cultuurcoördinator, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met 2013/14 en 2016/17

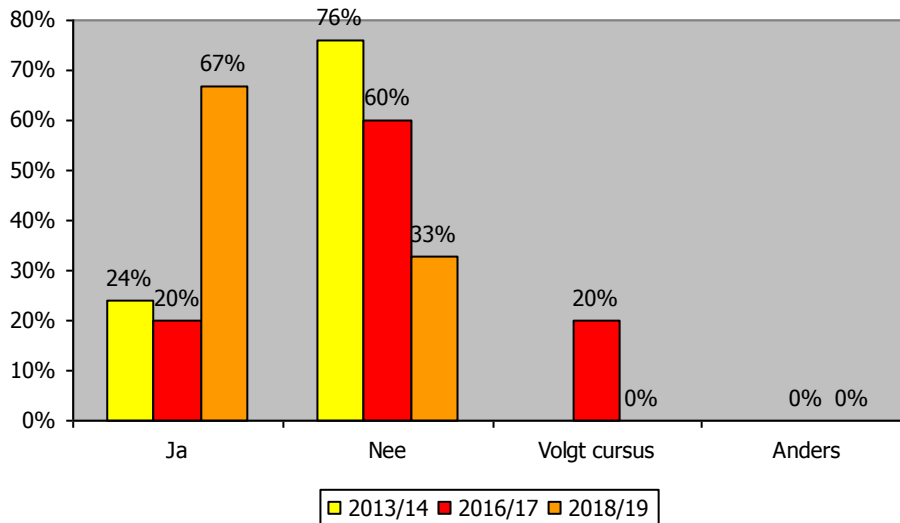
Dat is lager dan gemiddeld bij alle scholen in Den Haag.

Grafiek 2.6: Interne cultuurcoördinator aangesteld? Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

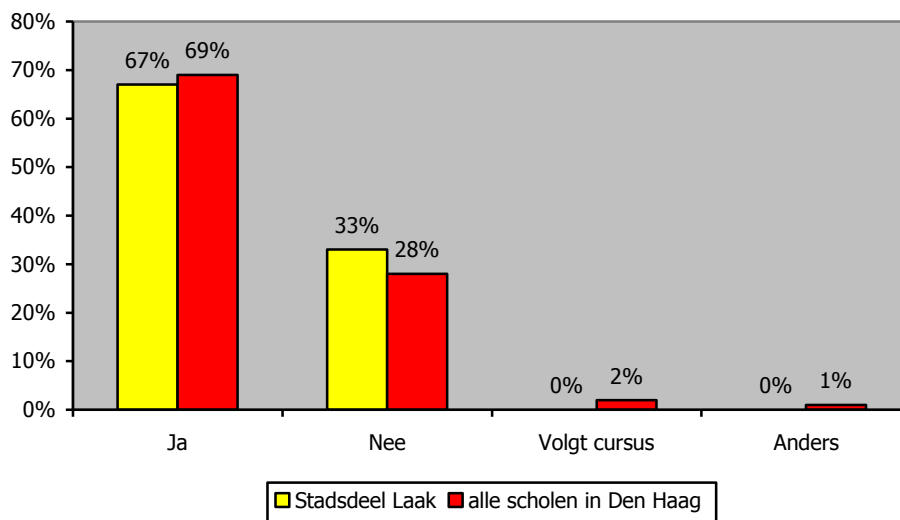
Van de interne cultuurcoördinatoren bij Stadsdeel Laak is momenteel 67% gecertificeerd.

Grafiek 2.7: Is ICC'er gecertificeerd? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met 2013/14 en 2016/17

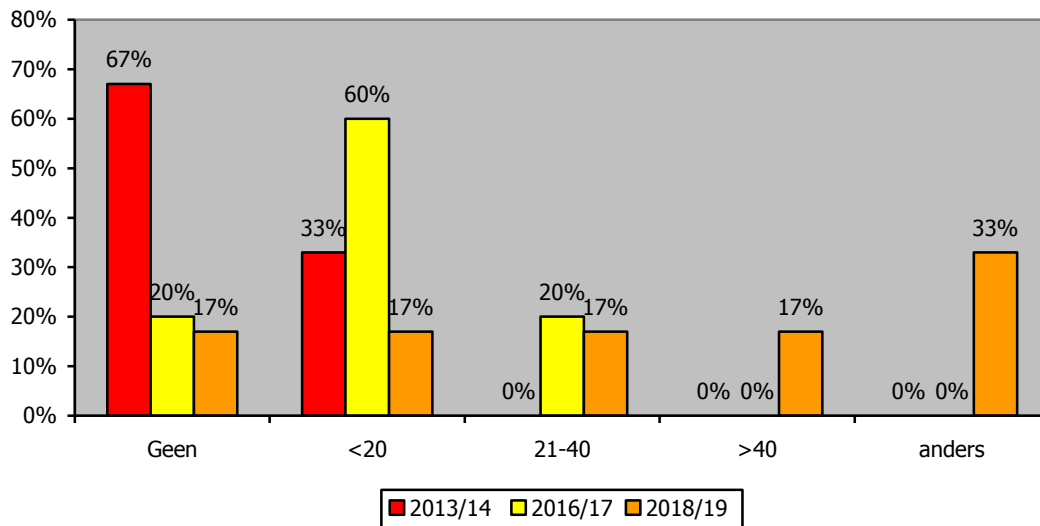
Dat is vergelijkbaar met het gemiddelde van alle scholen voor primair onderwijs in Den Haag.

Grafiek 2.8: Is ICC'er gecertificeerd? Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

In vergelijking met eerdere jaren is het aantal uren waarover een icc'er bij Stadsdeel Laak gemiddeld iets gestegen.

Grafiek 2.9: Aantal uren voor de icc'er, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met 2013/14 en 2016/17

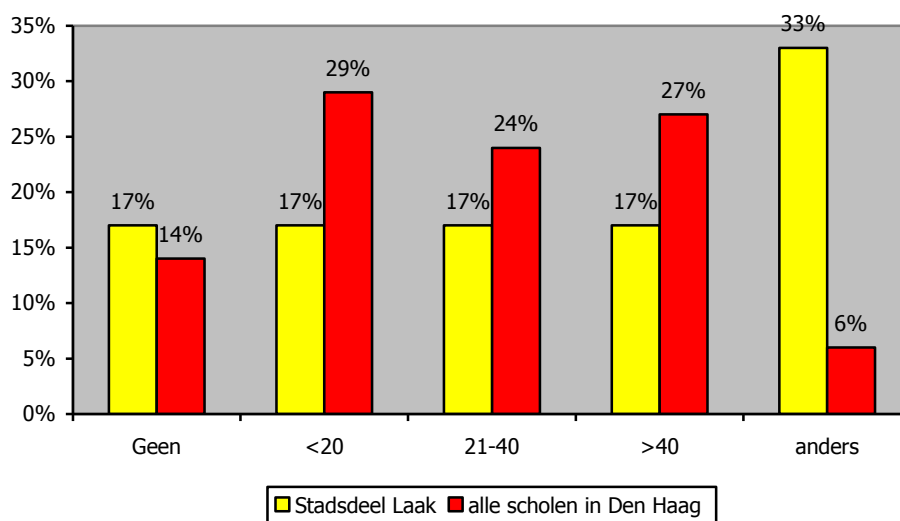

Bij 'anders' wordt vermeld:

- LKP-coördinatie
- Nog in overleg.

In vergelijking met alle scholen in Den Haag hebben iets minder icc'ers bij Stadsdeel Laak meer dan 40 uur per jaar ter beschikking (17% vs. 27%).

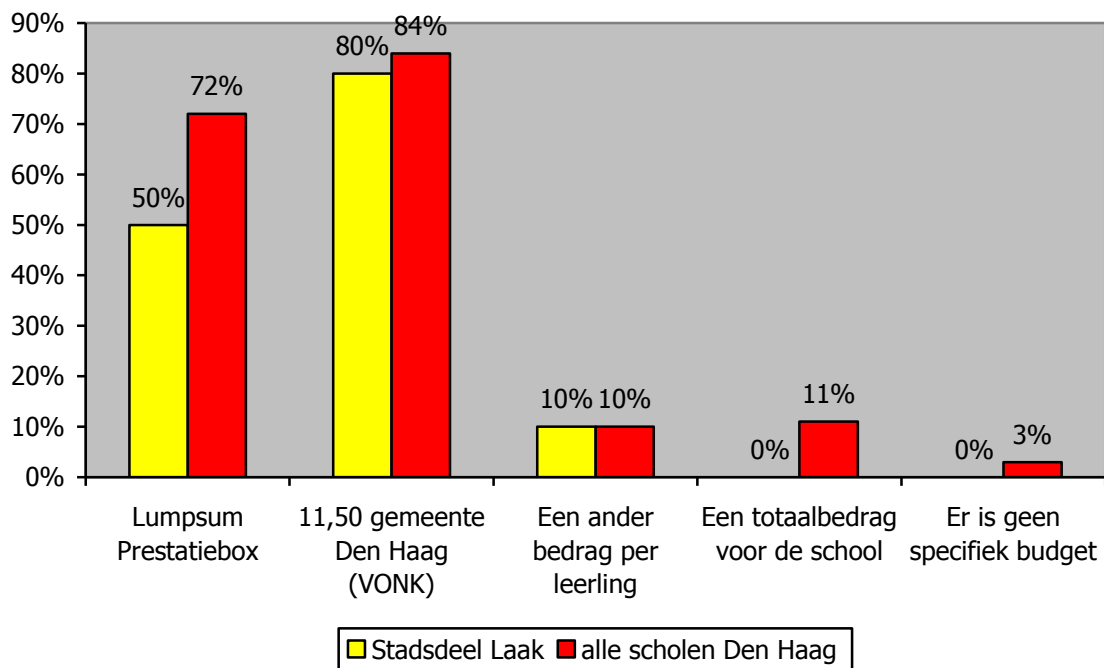
Grafiek 2.10: Aantal uren voor de icc'er, stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

Het budget voor cultuuronderwijs

In vergelijking met enkele jaren geleden is er meer geld beschikbaar voor cultuuronderwijs, ook bij de scholen in stadsdeel Laak. De helft van de scholen (50%) heeft nu in elk geval voor cultuuronderwijs het bedrag uit de lumpsum/ Prestatiebox ter beschikking. Dat bedrag was €10,90 in 2013/14 en bedraagt nu voor het schooljaar 2018/19 €15,15, inclusief €3,00 per leerling voor museumbezoek. Bovendien ontvangt 80% van de scholen nog eens extra €11,50 per leerling van de gemeente Den Haag voor de cultuurbezoeken in het kader van VONK.

Grafiek 2.11: Budget beschikbaar voor cultuuronderwijs, stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

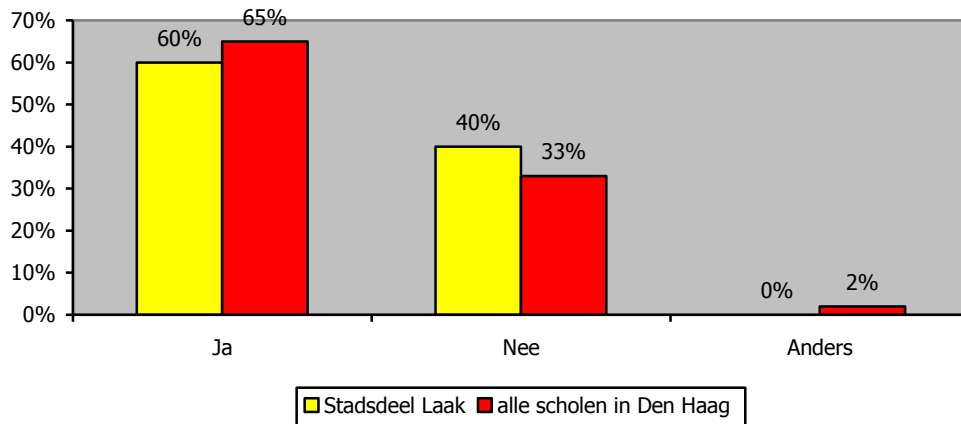
1 school heeft (ook nog) een bedrag per leerling ter beschikking, €5,75 per leerling (bij alle scholen in Den Haag is dat gemiddeld 17,80 euro).

Daarnaast blijkt zo'n 60% van de scholen in stadsdeel Laak nog extra geld voor cultuuronderwijs uit te trekken, bijvoorbeeld uit LKP-budget of VSD-gelden.

Vakleerkrachten

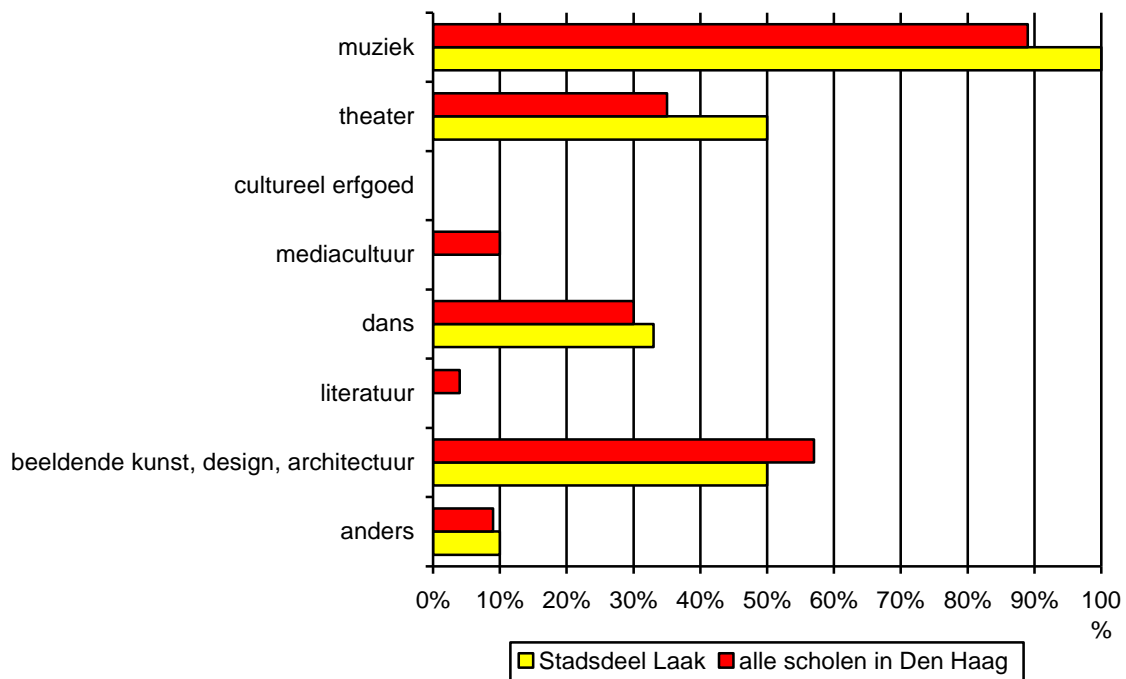
60% van de scholen in stadsdeel Laak zet structureel vakleerkrachten in op het gebied van kunst en cultuur, dat is minder dan gemiddeld bij alle scholen in Den Haag.

Grafiek 2.12: Zet uw school structureel vakleerkrachten in? Stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

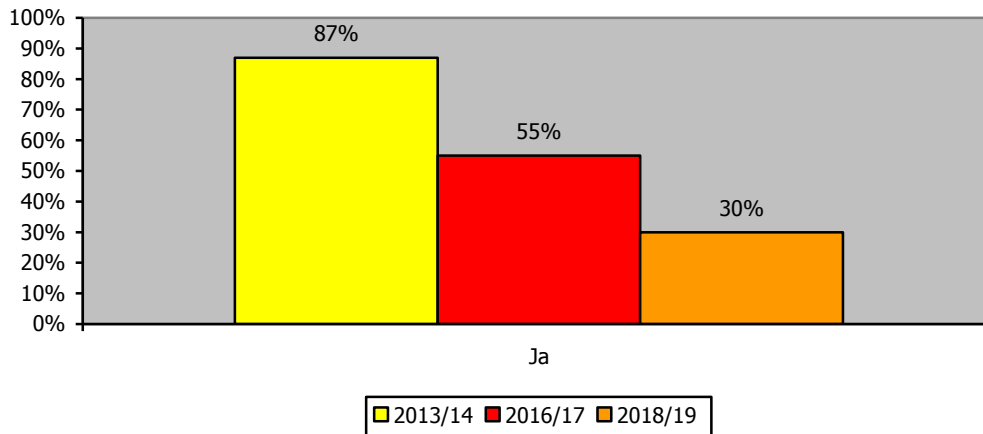
Er wordt gebruik gemaakt van vakleerkrachten voor muziek.

Grafiek 2.13: Inzet van vakleerkrachten per kunstdiscipline, als percentage van het aantal scholen dat vakleerkrachten inzet voor kunst en cultuur, stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag, huidige situatie

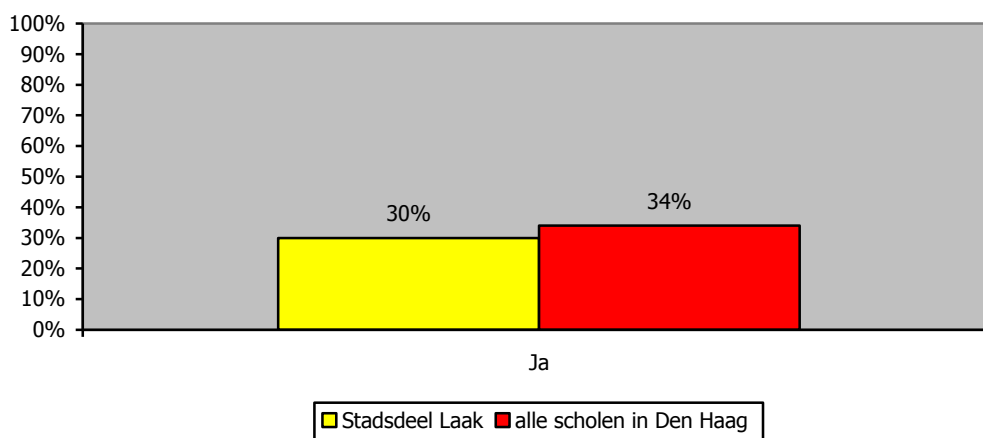
Het gebruik van het Cultuurmenu is gedaald van 87% in 2013/14 tot 30% thans.

Grafiek 2.14: Maakt uw school gebruik van het Cultuurmenu? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met 2013/14 en 2016/17

Dat is vergelijkbaar met alle scholen in Den Haag.¹

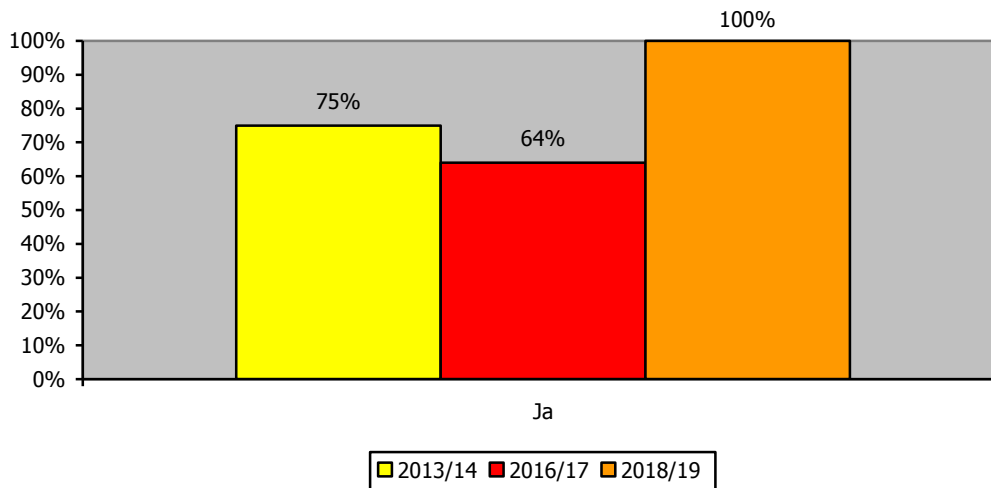
Grafiek 2.15: Maakt uw school gebruik van het Cultuurmenu? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

¹ De deelnamepercentages aan Cultuurmenu op basis van de Cultuurscans kunnen enigszins afwijken van de officiële deelnamecijfers, omdat er scholen zijn die niet door CultuurSchakel worden ondersteund -dus waar geen cultuurscan ingevuld is- maar die wel deelnemen aan deze programma's (of andersom). Bovendien worden in de officiële deelnamecijfers soms meerdere locaties van één school als aparte deelnemers opgevoerd, terwijl er maar 1 cultuurscan voor deze school is ingevuld.

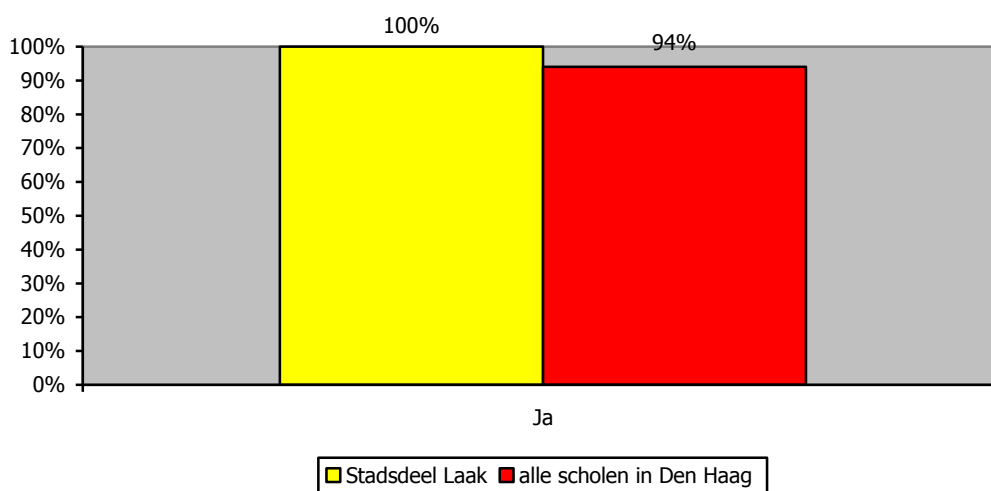
Alle scholen maken thans gebruik van het programma cultuurbezoeken uit VONK.

Grafiek 2.16: Maakt uw school gebruik van programma cultuurbezoeken VONK? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met deelname programma Schoolvoorstellingen in 2013/14 en programma Schoolvoorstellingen & Bezoek aan musea en tentoonstellingslocaties in 2016/17

Dat is nog iets meer dan het percentage bij alle scholen in Den Haag.

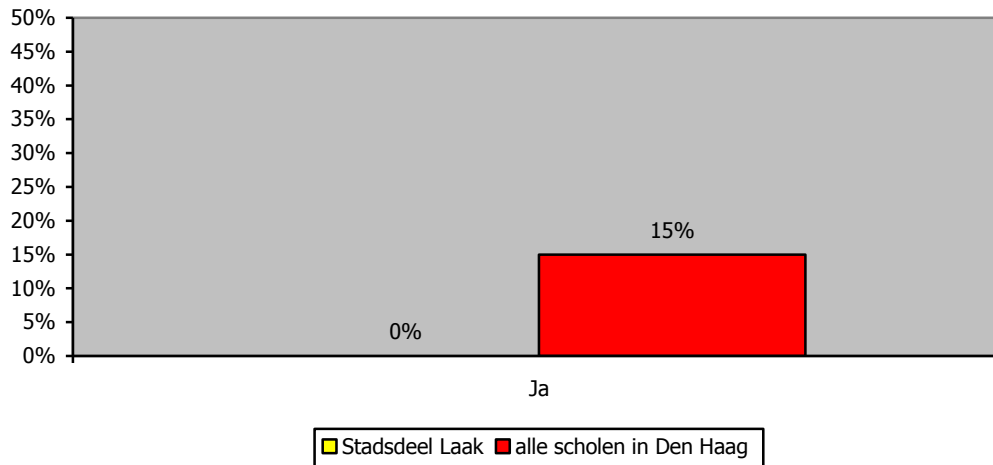
Grafiek 2.17: Maakt uw school gebruik van programma cultuurbezoeken VONK? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

10% van de scholen in stadsdeel Laak die aan VONK deelnemen legt daarbij een relatie met Cultuuronderwijs op zijn Haags (tegen 21% bij alle scholen voor primair onderwijs in Den Haag).

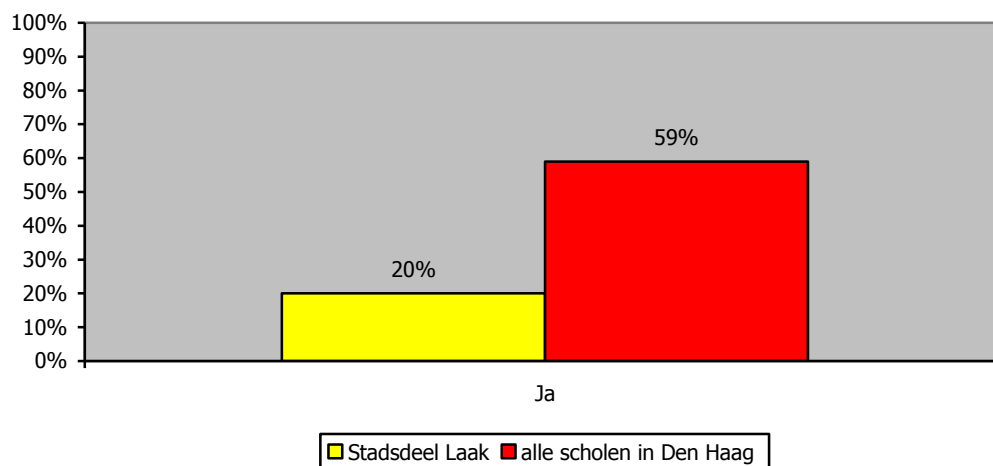
Geen van de scholen in stadsdeel Laak maakt gebruik van Kunstenaar in de Klas.

Grafiek 2.18: Maakt u gebruik van Kunstenaar in de Klas? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

Los van VONK en/of Cultuurmenu boekt 20% van de scholen in stadsdeel Laak ook nog zelfstandig cultuurbezoeken.

Grafiek 2.19: Boekt u los van VONK en Cultuurmenu zelfstandig cultuurbezoeken? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

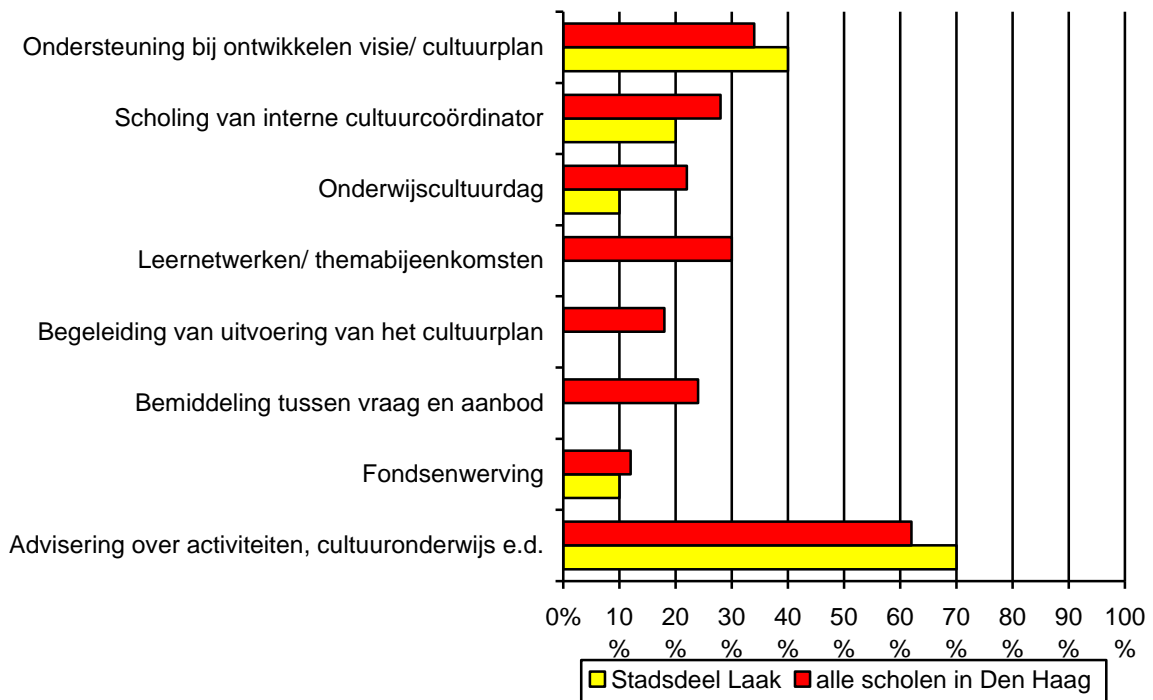
In de Cultuurscan werd dit maal voor het eerst bij een groot aantal scholen geïnventariseerd welke culturele activiteiten op de school worden georganiseerd. Daaruit bleek dat naast Cultuurmenu, VONK en zelfstandige cultuurbezoeken meer dan de helft van de scholen nog andere culturele activiteiten organiseert of afneemt, bijvoorbeeld in het kader van de Verlengde Schooldag of speciale projectweken.

3. De rol van CultuurSchakel

Op 1 na alle scholen in stadsdeel Laak (90%) hebben de afgelopen jaren ondersteuning gekregen van CultuurSchakel (bij alle scholen in Den Haag was dat 80%).

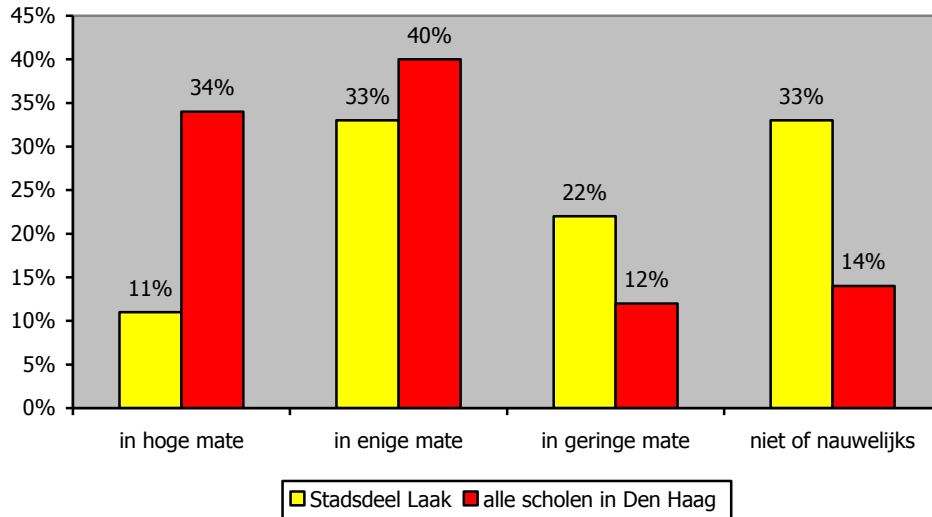
Bij 70% van de scholen betrof dat advisering over culturele activiteiten, cultuuronderwijs, praktische zaken e.d.

Grafiek 3.1: Aard van de ondersteuning door CultuurSchakel, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

44% van de scholen in stadsdeel Laak geeft aan dat deze ondersteuning (in enige of zelfs in hoge mate) heeft bijgedragen aan de kwaliteit van het cultuuronderwijs op de school.

Grafiek 3.2: Heeft deze ondersteuning bijgedragen aan de kwaliteit van het cultuuronderwijs op uw school? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

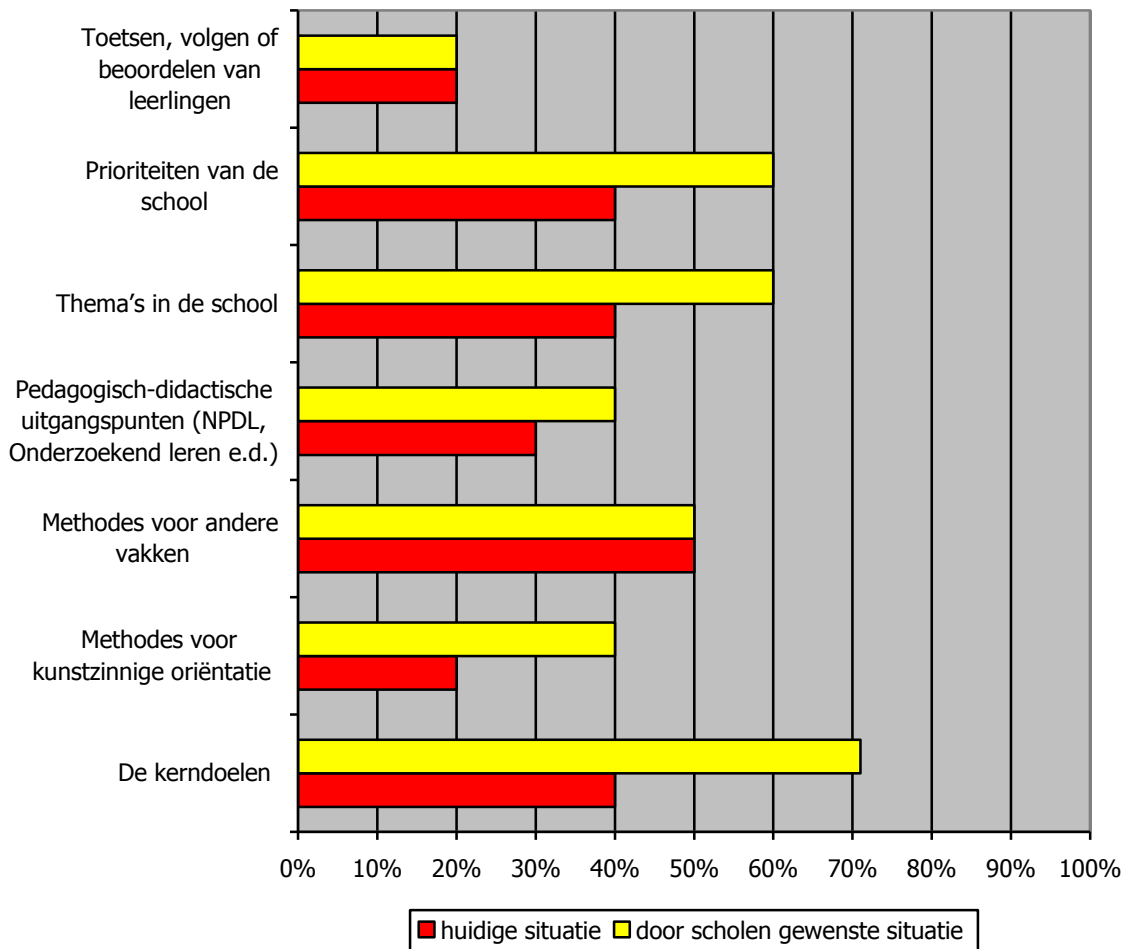

De scholen die vinden dat de ondersteuning slechts in geringe mate (of zelfs niet of nauwelijks) heeft bijgedragen aan de kwaliteit van het cultuuronderwijs, geven vrijwel alle aan dat dit niet zozeer aan CultuurSchakel lag maar aan de school zelf, bijvoorbeeld omdat men nog geen prioriteit aan cultuuronderwijs geeft.

4. De ambities van de scholen

Gevraagd naar de gewenste situatie de komende jaren blijken veel scholen in stadsdeel Laak (in vergelijking met de huidige situatie) meer structurele relaties te willen leggen met de kerndoelen, de methodes voor kunstzinnige oriëntatie, de thema's in de school, de prioriteiten van de school.

Grafiek 4.1: Mate waarin structurele relaties worden gelegd bij de culturele activiteiten met kerndoelen, methodes en thema's, huidige situatie en gewenste situatie stadsdeel Laak

5. Cultuuronderwijs op zijn Haags

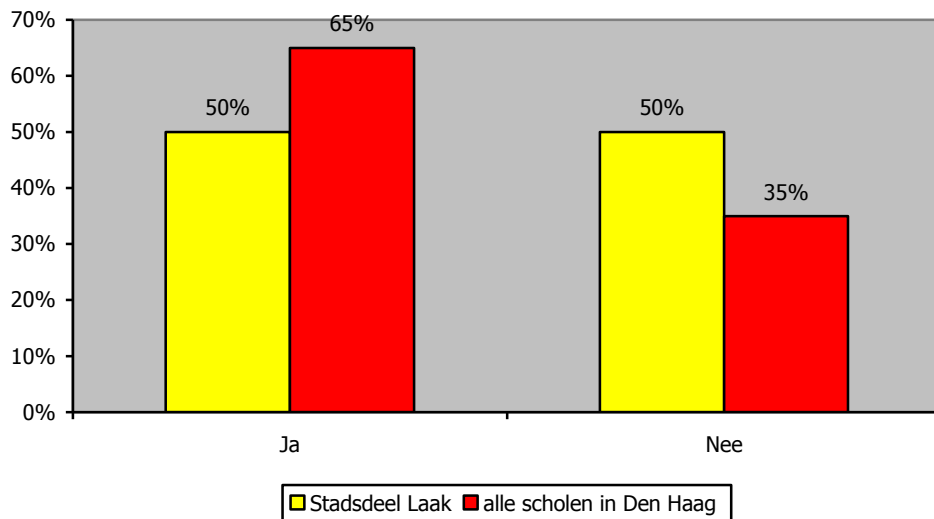
Aan alle scholen werden vijf stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de doelen van Cultuuronderwijs op zijn Haags. Respondenten konden ook dit keer een score van 1 tot en met 7 kiezen, waarbij 1 stond voor *niet van toepassing*, 7 voor *geheel van toepassing* en alle andere cijfers tussenposities vormden. Uit de scores blijkt dat met name op het gebied van nascholing en de relatie tussen binnenschoolse en buitenschoolse culturele activiteiten nog veel valt te verbeteren.

Tabel 5.1: Gemiddelde scores op stellingen over inhoud van cultuuronderwijs, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

	Score Stadsdeel Laak	Score alle scholen in Den Haag
Bij elke culturele activiteit kijkt onze school wat de relevantie is voor de school en hoe de inhoud aansluit bij het gehele onderwijsprogramma.	4,1	4,7
Onze school legt relaties tussen de culturele activiteiten op school en buitenschoolse culturele activiteiten (d.w.z. culturele activiteiten op school buiten de reguliere lessen)	2,2	3,1
Onze leerkrachten zijn zich bewust van de mogelijkheden die de culturele omgeving aan hen biedt.	3,8	4,0
Onze leerkrachten volgen nascholing op het gebied van cultuuronderwijs	1,9	2,3
Onze school bespreekt met culturele instellingen/ aanbieders hoe de inhoud van hun aanbod bijdraagt aan het nastreven van doelstellingen met betrekking tot de ontwikkeling van de leerlingen.	3,6	3,6

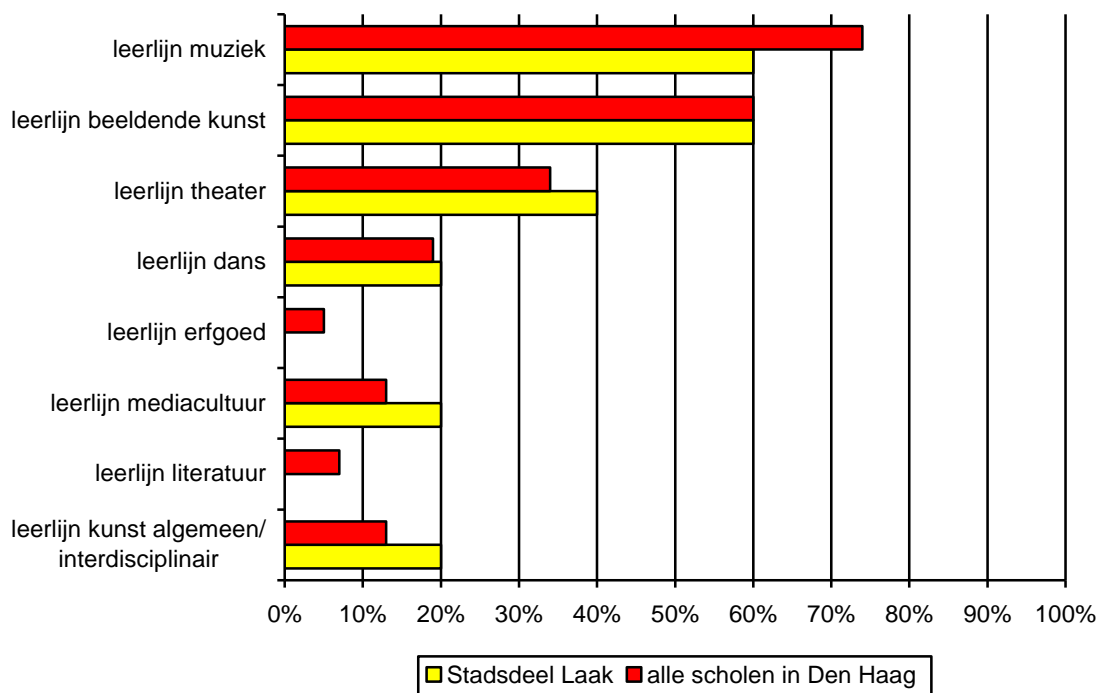
55% van de scholen in stadsdeel Laak maakt gebruik van een of meer leerlijnen bij cultuuronderwijs.

Grafiek 5.2: Maakt school gebruik van een of meer leerlijnen bij cultuuronderwijs? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

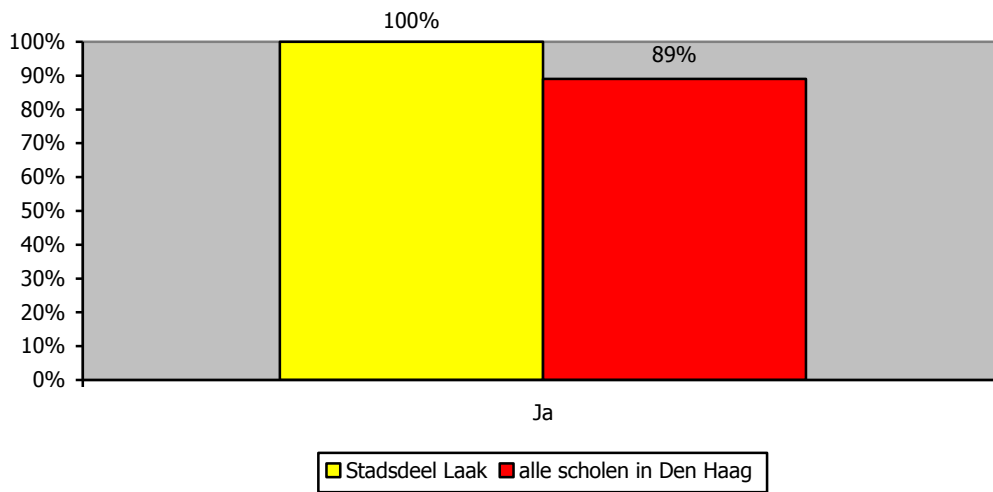
Het meest worden leerlijnen gebruikt voor muziek en beeldende kunst.

Grafiek 5.3: Voor welke discipline is er een leerlijn?, huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag (in percentage van het totaal aantal scholen dat zegt gebruik te maken van leerlijnen)

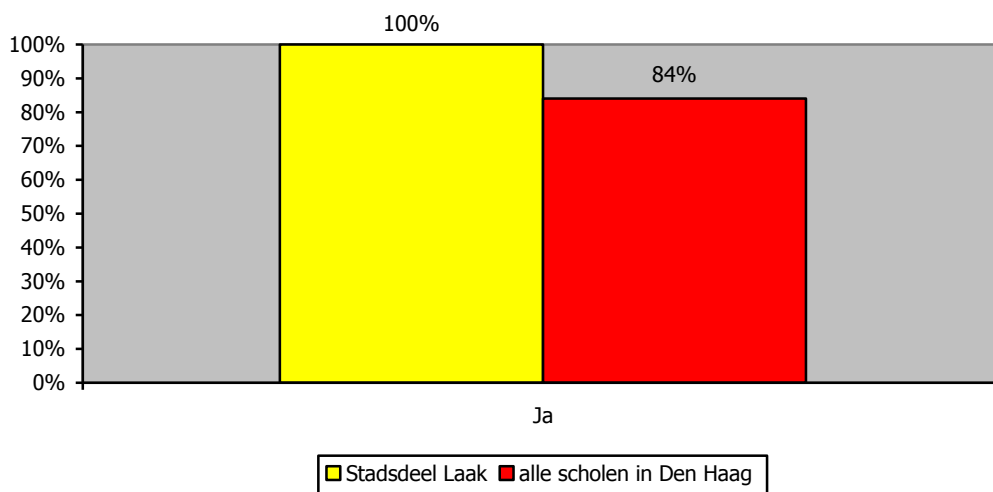
Alle scholen in Laak zijn inmiddels bekend met Cultuuronderwijs op zijn Haags.

Grafiek 5.4: Op de hoogte van COH? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

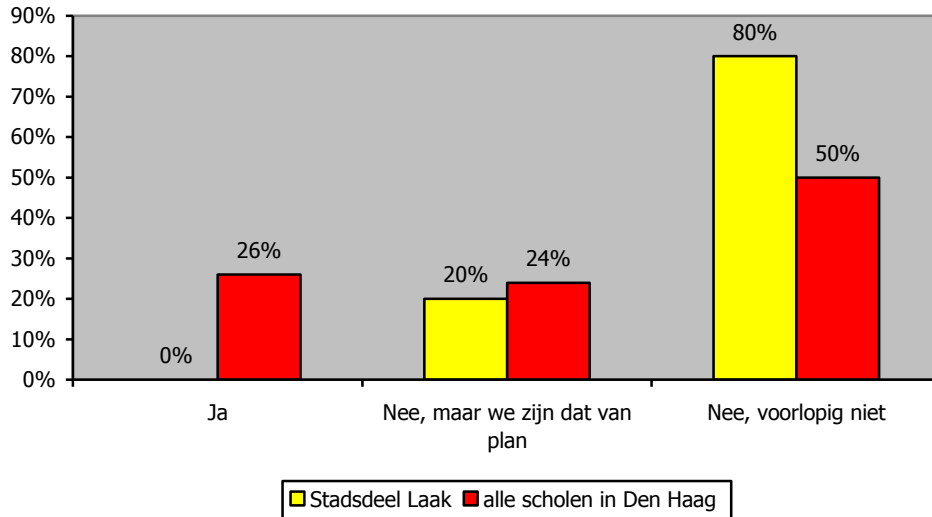
Alle scholen in Laak zijn ook bekend met de subsidie die men kan aanvragen voor extra COH-uren.

Grafiek 5.5: Bent u bekend met de subsidie voor extra COH-uren? huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag

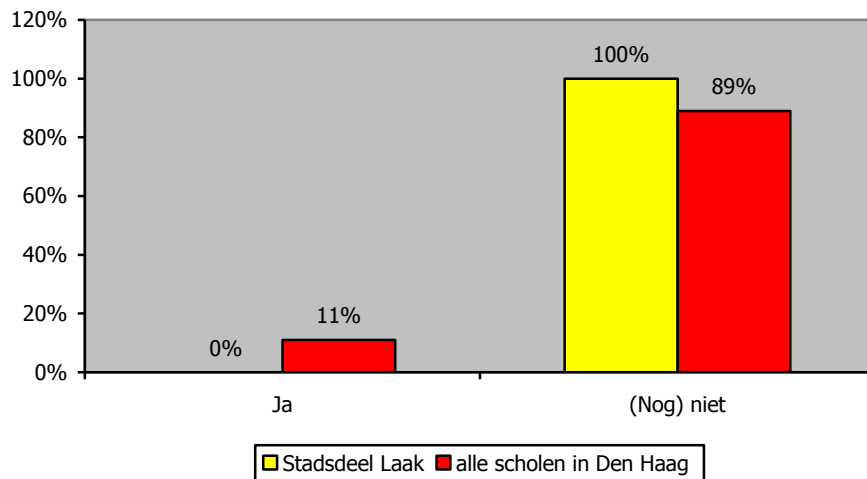
Geen van de scholen die bekend zijn met COH werkt met COH-projecten, 20% is dat wel van plan.

Grafiek 5.6: *Werkt uw school met projecten van COH?(in percentage van het totaal aantal scholen dat bekend is met COH) huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag*

Geen enkele school in Laak heeft COH verankerd in het schoolbeleid.

Grafiek 5.7: *Heeft uw school COH verankerd in het schoolbeleid?(in percentage van het totaal aantal scholen dat bekend is met COH) huidige situatie stadsdeel Laak vergeleken met alle scholen in Den Haag*

Naam school :

Naam contactpersoon voor cultuuronderwijs:

1. Is cultuuronderwijs vastgelegd in het schoolplan?

ja nee

Is er een schriftelijk vastgelegd cultuurplan?

ja in ontwikkeling nee

Zo ja, wordt dit cultuurplan ook uitgevoerd?

ja nee anders, nl

2. Heeft de school een interne cultuurcoördinator (icc'er) aangesteld?

- ja, de school heeft een of meer icc'er(s)
 de school heeft een leerkracht of werkgroep of LKP-coördinator met icc-taken
 nee, de school heeft geen interne cultuurcoördinator
 anders, nl.

Zo ja, is deze interne cultuurcoördinator gecertificeerd?

- ja
 nee
 volgt momenteel cursus
 anders, nl

Zo ja, heeft de interne cultuurcoördinator speciale taakuren ter beschikking (COH-uren buiten beschouwing gelaten)?

☐ 0 uur/ geen speciale taakuren	☐ 61 – 80 uur per jaar
☐ 1 - 20 uur per jaar	☐ 81 – 100 uur per jaar
☐ 21 – 40 uur per jaar	☐ > 100 uur
☐ 41 – 60 uur per jaar	☐ anders, namelijk

Zo ja, neemt de icc'er deel aan de post-HBO opleiding Cultuurbegeleider?

- ja, volgt opleiding
 heeft opleiding al afgerond
 nee

3. Welk budget gebruikt de school in het schooljaar 2018/19 voor cultuuronderwijs?
(meerdere antwoorden mogelijk)

- 11,87 euro/ 14,87 euro per leerling (in lumpsum Prestatiebox)
- 11,50 euro van gemeente Den Haag (VONK)
- Een ander bedrag per leerling, namelijk € per leerling
- Een totaalbedrag voor de school, namelijk €
- Er is geen specifiek budget
- Anders, namelijk

4. Maakt de school structureel gebruik van de inzet van vakleerkrachten op het gebied van kunst en cultuur?²

- ja nee anders, nl.

Zo ja, voor welke vakgebieden worden vakleerkrachten ingezet? (meerdere antwoorden mogelijk)

- muziek theater cultureel erfgoed mediacultuur
 dans literatuur beeldende kunst, design, architectuur
 anders, nl.

Zo ja, via welke organisatie(s) (of zzp'er) worden de vakleerkracht ingeschakeld?

5. Maakt de school gebruik van het Cultuurmenu?

- ja nee

6. Neemt de school deel aan het programma cultuurbezoeken uit VONK?

- ja nee

Zo ja, legt u daarbij een relatie met Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH)?

- ja nee weet niet

7. Boekt uw school zelfstandig cultuurbezoeken? (dus los van VONK of Cultuurmenu)

- ja nee weet niet

8. Maakt uw school gebruik van Kunstenaar in de Klas?

- ja nee weet niet

Zo ja, legt u daarbij een relatie met Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH)?

- ja nee weet niet

² Het gaat hierbij om *structurele* inzet van leerkrachten, gedurende het schooljaar of bijvoorbeeld jaarlijks in een projectweek of in het kader van LKP. Het gaat *niet* om de inzet van vakleerkrachten in het kader van de Verlengde Schooldag.

9. In hoeverre legt de school *momenteel* bij cultuuronderwijs relaties met

	structureel	incidenteel	nooit	weet niet
De kerndoelen (o.a. voor kunstzinnige oriëntatie)				
Methodes/ leerlijnen voor kunstzinnige oriëntatie				
Methodes voor andere vakken (geschiedenis, aardrijkskunde, wereldoriëntatie e.d.)				
Pedagogische-didactische uitgangspunten (bijv. NPD, Onderzoekend leren e.d.)				
Thema's in de school				
Prioriteiten van de school (bijv. taal)				
Toetsen, volgen of beoordelen van leerlingen				
Nog iets anders, nl.				

10. In hoeverre wil de school *de komende jaren* bij cultuuronderwijs relaties leggen met

	structureel	incidenteel	nooit	weet niet
De kerndoelen (o.a. voor kunstzinnige oriëntatie)				
Methodes/ leerlijnen voor kunstzinnige oriëntatie				
Methodes voor andere vakken (geschiedenis, aardrijkskunde, wereldoriëntatie e.d.)				
Pedagogische-didactische uitgangspunten (bijv. NPD, Onderzoekend leren e.d.)				
Thema's in de school				
Prioriteiten van de school (bijv. taal)				
Toetsen, volgen of beoordelen van leerlingen				
Nog iets anders, nl.				

11. Indien uw school bij cultuuronderwijs gebruik maakt van methodes/ leerlijnen, voor welke disciplines is dat dan? (meerdere antwoorden mogelijk)

0 kunst algemeen/ interdisciplinair	0 literatuur
0 theater	0 dans
0 muziek	0 beeldende kunst
0 erfgoed	0 mediacultuur
0 anders, nl.	

12. Kunt u aangeven in welke mate de vijf onderstaande uitspraken van toepassing zijn op uw school? (Graag cijfer omcirkelen 1 = helemaal niet van toepassing, 7 = geheel van toepassing, alle andere cijfers vormen tussenposities)

a. Bij elke culturele activiteit kijkt onze school wat de relevantie is voor de school en hoe de inhoud aansluit bij het gehele onderwijsprogramma.

(Helemaal niet van toepassing) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 (geheel van toepassing)

b. Onze school legt relaties tussen de culturele activiteiten op school en buitenschoolse culturele activiteiten (d.w.z. culturele activiteiten op school buiten de reguliere uren)

(Helemaal niet van toepassing) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 (geheel van toepassing)

c. Onze leerkrachten zijn zich bewust van de mogelijkheden die de culturele omgeving aan hen biedt.

(Helemaal niet van toepassing) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 (geheel van toepassing)

d. Onze leerkrachten volgen nascholing op het gebied van cultuuronderwijs

(Helemaal niet van toepassing) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 (geheel van toepassing)

e. Onze school bespreekt met culturele instellingen/ aanbieders hoe de inhoud van hun aanbod bijdraagt aan het nastreven van doelstellingen m.b.t. de ontwikkeling van de leerlingen.

(Helemaal niet van toepassing) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 (geheel van toepassing)

In hoeverre heeft deze ondersteuning bijgedragen aan de kwaliteit van het cultuuronderwijs op uw school?

0 in hoge mate

0 in enige mate

0 in geringe mate

0 niet of nauwelijks

Kunt u hieronder uw antwoord toelichten?

- 16. Welke behoeften of wensen heeft u voor de komende jaren voor wat betreft de diensten van CultuurSchakel?**

Dit was het! Bedankt!